

**Gemeente
Voorschoten**

Coalitieakkoord 2018-2022

Duurzaam vooruitstrevend

Samenwerken aan slimme oplossingen
voor een sterk Voorschoten

Inhoud

Samenvatting	1
1. Voorschoten werkt samen	5
2. Verkeersveilig en toegankelijk Voorschoten	8
3. Voorschoten: een innovatieve economie	11
4. Goed onderwijs in Voorschoten	13
5. Bruisende verenigingen, sterke voorzieningen	14
6. Goede zorg voor oud en jong	16
7. Iedereen doet mee in Voorschoten	19
8. Gezonde en duurzame leefomgeving	20
9. Een aantrekkelijke woongemeente voor iedereen	22
10. Goed verzorgd openbaar groen	25
11. Financiën	27
Bijlage 1. Portefeuilleverdeling	31
Bijlage 2. Reacties uit de samenleving: 100 ideeën	32

Samenvatting

Voorschoten is een heerlijk dorp. Midden in de Randstad, in een sterk verstedelijkt gebied, heeft Voorschoten nog een echt dorps karakter, met een levendig centrum, een groene omgeving, een bruisend verenigings- en vrijwilligersleven, een gezond ondernemersklimaat, goede scholen voor onze kinderen en goede zorg en ondersteuning voor mensen die dat nodig hebben.

Wij willen dat Voorschoten een bruisende en groene dorp blijft, met ruimte voor alle generaties. Maar we staan voor grote uitdagingen. De Rijksoverheid legt steeds meer taken op het bord van gemeenten, waarvoor we niet volledig gecompenseerd worden. Onze samenleving vergrijsst, steeds meer inwoners doen een beroep op zorg en steeds minder jonge mensen kunnen zich een huis in Voorschoten veroorloven. We willen ons leefklimaat verduurzamen en ons goed voorbereiden op een toekomst waarin we steeds meer een beroep doen op zon- en windenergie. De komende jaren komen in onze regio meer mensen wonen, vestigen zich meer bedrijven en zal de verkeersdruk toenemen.

Deze groei en veranderingen moeten en kunnen we opvangen, zonder dat Voorschoten zijn dorps- en groene karakter verliest.

Er is echter weinig ruimte voor investeringen, dus we moeten keuzes maken. En denken in creatieve oplossingen, vaker zaken combineren en meer samenwerken. Projecten die geld kosten koppelen aan projecten die geld opleveren. Zo kunnen we Voorschoten sterk maken en voorbereiden op de toekomst. Maar dit vraagt om visie, geduld en het vermogen om met elkaar samen te werken.

Meer woningen voor starters en senioren

De woningmarkt in Voorschoten zit op slot. Ouderen wonen langer in het huis waar ze hun kinderen hebben grootgebracht omdat er in Voorschoten nauwelijks aanbod is van geschikte aangepaste seniorenwoningen. Voor starters en jonge gezinnen is er een te laag aanbod van betaalbare woningen. Wij willen meer betaalbare woningen bouwen voor starters en senioren, zodat we meer doorstroming op de woningmarkt krijgen. Zo zorgen we ervoor dat Voorschoten een dorp blijft waar alle generaties kunnen wonen.

Groen blijft groen

Nieuwe woningen willen we bouwen op plekken waar al gebouwd is. Rondom het dorpscentrum, de huidige plek van het Cultureel Centrum en de Moeder Godskerk zijn voorbeelden daarvan. Verdere bebouwing van ons groene buitengebied staan we niet toe maar gemaakte afspraken over nieuwbouw respecteren we met oog voor cultuur, landschap en biodiversiteit.

Een bruisende economie

Een bruisend Voorschoten vraagt om een bruisende economie. Bedrijven zorgen voor werk, winkels zijn een belangrijke en bereikbare voorziening en veel ondernemers sponsoren verenigingen en activiteiten. En elke Voorschotenaar die in het eigen dorp kan werken, vermindert de verkeersdruk. Daarom willen we werken aan een gezond vestigingsklimaat, meer ruimte voor

ZZP'ers in nieuwbouw, een flexibele invulling van ruimte op bedrijventerreinen en minder beperkende en eenvoudiger regelgeving. Tegelijkertijd willen we dat de Voorschotense economie klaar is voor de toekomst. Daarom zetten we in op ontwikkelingen zoals thuiswerken, verduurzaming van bedrijfspanden, toerisme en zorg economie en een sterk centrum.

Duurzaamheid en innovatie

We streven naar een energieneutraal Voorschoten in 2030. Dat betekent dat de gemeente zelf het goede voorbeeld moet geven en dat we inwoners en ondernemers willen stimuleren om de eigen woning en/of bedrijfspand te verduurzamen. Dat doen we onder meer door middel van wijkambassadeurs en kennisuitwisseling. Ook willen we investeren in het aanjagen van verduurzaming. Dat doen we in regionaal verband en in samenwerking met lokale ondernemers en private investeerders.

Daartoe onderzoeken we ook de mogelijkheid van een duurzaamheidsfonds en bieden we ondersteuning aan lokale energiecoöperaties. Ook willen we in 2019 een nieuw milieubeleidsplan aanleveren.

Goede zorg en een vitale, toegankelijke samenleving

De samenleving vergrijst en steeds meer inwoners doen een beroep op zorg. Om de zorg kwalitatief sterk en betaalbaar te houden, gaan we meer inzetten op het vroeg signaleren en het snel oplossen van problemen, zodat we later kostbare zorgtrajecten kunnen voorkomen. We willen een gezonde levensstijl promoten en het gebruik van de fiets stimuleren, zodat mensen langer vitaal blijven. In de inrichting van de openbare ruimte houden we er rekening mee dat steeds meer mensen afhankelijk zijn van rollators of scootmobielen.

Betere bereikbaarheid

Voorschoten moet goed bereikbaar zijn. We verstevigen de lobby voor een goede aanpak van de doorstroming van het verkeer richting de A4. Het netwerk voor openbaar vervoer in de regio moet meer worden ingericht op het verbinden van belangrijke kernvoorzieningen, zoals winkelcentra, ziekenhuizen en scholen. We willen ook in eigen dorp de doorstroming van het verkeer en de verkeersveiligheid verbeteren.

Toekomstbestendige voorzieningen

Voorschoten is een aantrekkelijk dorp, mede door zijn diverse aanbod aan goede voorzieningen. Die willen we houden, maar dat kan alleen als we ze betaalbaar en meer toekomstbestendig maken. Het cultureel centrum en de bibliotheek willen we combineren op één locatie. Het zwembad willen we versterken met andere kostendragers, bijvoorbeeld een gezondheidscentrum en fitness.

Een zelfstandig Voorschoten

We willen dat Voorschoten een bestuurlijk zelfstandig dorp blijft, zodat we zelf regie houden over de inrichting van ons dorp en het aanbod van voorzieningen. Voor zaken waarvan we weten dat we die beter kunnen organiseren met sterke partners in één regio, zoals zorg, economie

en bereikbaarheid, gaan we meer samenwerken met gemeenten in de Leidse regio. Dit zijn de gemeenten Oegstgeest, Zoeterwoude, Leiderdorp en Leiden. In de samenwerking met Wasse- naar gaan we ons dan ook focussen op ondersteunende en uitvoerende taken zoals bijvoorbeeld beheer van de openbare ruimte, personeelszaken en financiën.

Creatief en zorgvuldig

Dit zijn slechts een paar voorbeelden van de ambities die we hebben. Deze ambities zijn ook met elkaar verbonden. Het combineren van een bibliotheek en een cultureel centrum vraagt om een investering. Nieuwe woningen leveren geld op, maar die zijn niet vandaag of morgen gebouwd. Slimme oplossingen vragen dus niet alleen om creativiteit, maar ook om zorgvuldigheid. Door een goede samenwerking tussen inwoners, ondernemers en de gemeente wordt dit mogelijk.

Financiën

Uitgangspunt van dit akkoord is een structureel en reëel evenwicht in inkomsten en uitgaven. Dat betekent dat de financiën verder op orde moeten worden gebracht en gehouden. We kiezen daarom voor een strakke begrotingsdiscipline, waarbij onder meer de verhouding tussen baten en lasten centraal staat en actief wordt gewerkt aan schuldenreductie. Ook versterken we de grip op financiële risico's. Wij hervormen het subsidiestelsel en voor ambitieuze projecten zoeken we dekking door middel van alternatieve kostendragers. We verhogen geen gemeentelijke heffingen om de begroting sluitend te krijgen of ambities te realiseren. Dat betekent geen verdere verhoging van de OZB, anders dan gebruikelijke indexering en de gemaakte afspraken.

Interbestuurlijk Programma

In het Interbestuurlijk Programma zijn diverse opgaven opgenomen die het gemeenten samen met het Rijk gaan uitvoeren. Nadere concretisering van deze opgaven vindt op dit moment nog plaats, waardoor op dit moment nog onvoldoende helder is wat de exacte belasting, in zowel uitvoerende als financiële zin, voor de gemeente Voorschoten is. In de maartcirculaire van het Rijk is hiervoor wel een deel van de bijdrage gereserveerd, maar op dit moment is niet helder of de totale bijdrage vanuit de maartcirculaire voldoende is voor de opgaven die daarmee gerealiseerd moeten worden.

Financiering & Rente, Schuldenreductie

Bij leningen horen ook de rentelasten. Die zijn gezien de huidige marktrente laag. De verwachting is dat de rente op den duur zal stijgen wat bij herfinanciering hogere rentelasten met zich mee brengt en wat dus als gevolg heeft dat in de meerjarenbegroting ruimte gecreëerd moet worden.

Bodemverzakingsproblematiek

Er zijn delen van Voorschoten waar de bodem relatief snel verzakt. Dat brengt veel kosten met zich mee in de vervanging van wegen en onderliggende riolering.

Stijgende kosten jeugd, zorg en participatie

Voorschoten heeft te maken met stijgende kosten voor Jeugd, Zorg en Participatie. Oorzaak hiervoor is een toename van het aantal personen dat gebruik maakt van deze voorzieningen, de grotere vraag naar complexe zorg en de jaarlijkse stijging van het kostenniveau zelf. Deze ontwikkeling is al (deels) in beeld in de risicoparagraaf van de afgelopen Planning & Control producten van de gemeente Voorschoten, maar vraagt om onze nadrukkelijke aandacht.

Verlegging focus naar de Leidse regio

Verschillende gemeentelijke diensten worden momenteel geleverd in regioverband buiten de Leidse regio. Deze afname van diensten verleggen naar de Leidse regio kan niet zonder voorwaarden en zal zowel incidentele als structurele consequenties hebben.

Verdienpotentieel, inbreilocaties

Zoals we eerder in het programma hebben aangegeven hebben we een opgave op het gebied van woningbouw. Hierin zullen we goed moeten kijken of er verdienpotentieel is. Voor inbreilocaties geldt dat die vaak lager zijn dan voor andere bouw. Daar houden we goed zicht op en zullen ook kijken of we zaken zelf moeten oppakken, of dat we daarin gebruik maken van andere (samenwerkings)partijen.

1. Voorschoten werkt samen

De gemeente Voorschoten staat voor stevige uitdagingen. Dan gaat het om zaken als woningbouw, de energietransitie, bereikbaarheid en infrastructuur, demografie, toenemende zorgvraag en veranderende werkgelegenheid. Deze uitdagingen kunnen we alleen in regionale samenwerking aanpakken. De voorkeur gaat voor ons uit naar hechte samenwerking in de Leidse Regio. Voorwaarde daarbij is dat Voorschoten zelfstandig blijft, maar ook dat regiogemeenten bereidheid tonen om tot samenwerking te komen.

Wij maken op dit moment onderdeel uit van een veelvoud aan samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen). Daarvan zijn doel, nut, efficiëntie en democratische legitimiteit niet altijd even helder. Voorschoten heeft daardoor te weinig grip op de uitvoering van veel beleidsverantwoordelijkheden. We willen de grip op de uitvoer van onze verantwoordelijkheden vergroten. Bewuste keuzes rond regionale samenwerking kunnen leiden tot betere voorzieningen en dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers.

We streven naar een eenduidig keuze: wat we in de Leidse regio doen, doen we niet in andere regio's ook. Verschillende modellen van samenwerking moeten we verkennen. Doel daarvan is versterking van maatschappelijke voorzieningen, beperking van de kosten, verbetering van de kwaliteit van dienstverlening, vergroten van democratische controle en bescherming van het unieke karakter van Voorschoten. Voor het aangaan van samenwerking hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Ontwikkeling en bescherming van de kernwaarden van ons dorp staan voorop.
- Focus op de Leidse regio betekent dat we inventariseren welke gemeenschappelijke regelingen en publieke verantwoordelijkheden we stapsgewijs kunnen beleggen in de Leidse regio.
- Bij elke gemeenschappelijke regeling of andere vorm van samenwerkingsverband dat we aangaan of in stand houden, staan behoud of verbetering van kwaliteit en beperking van kosten voorop. Bovendien toetsen we alle samenwerkingsverbanden aan de hand van efficiency, effectiviteit, democratische legitimiteit, politiek bestuurlijke grip, transparantie, eenduidige samenwerking, participatie en hoogwaardige kwaliteit.
- We gaan ervanuit dat de WODV blijft bestaan, maar focussen daarbij op ondersteunende en uitvoerende taken, zoals bijvoorbeeld personeelszaken en financiën. Het ingezette traject over de kwaliteitsverbetering zetten we daarom voort.
- Hoogwaardige en toegankelijke dienstverlening in Voorschoten moet blijven bestaan. Inwoners van onze gemeente moeten in Voorschoten kunnen aankloppen bij de gemeente voor gemeentelijke dienstverlening.

In de loop van 2018 nemen we het totaalbeeld van gemeenschappelijke regelingen nader onder de loep. Vragen daarbij zijn: Welke meerwaarde biedt de samenwerking? Hoelang zitten we er al in? Wat kost het om eruit te gaan en op welke termijn is dat mogelijk?

Veiligheid, betere handhaving, integrale aanpak

Wij vinden het belangrijk met inwoners over veiligheid in gesprek te gaan. In elke wijk spelen andere zaken. Daarom gaan we per wijk bekijken welke maatregelen nodig zijn om de veiligheid te vergroten. De samenwerking met politie, welzijnsorganisaties, scholen en woningcorporaties moet verbeteren. Zo kunnen we problemen makkelijker signaleren en aanpakken.

Om te controleren of mensen zich op straat aan de regels houden, willen we de BOA's beter inzetten. Ze gaan controleren op plekken waar dat nodig is op de momenten dat dit nodig is. We gaan bekijken welke overtredingen voorrang hebben bij het handhaven van de regels. Wij blijven er bij de politie op aandringen dat in de gemeente Voorschoten er één wijkagent op 5.000 inwoners is.

Bij het station staan veel langparkeerders van buiten Voorschoten. Daardoor is er soms geen plek meer voor inwoners van Voorschoten. Dat probleem gaan we oplossen.

Dienstverlening aan onze inwoners

De dienstverlening moet en kan beter, laagdrempeliger, toegankelijker en persoonlijker. Wij vinden het belangrijk dat de gemeente een gezicht krijgt. Inwoners moeten op tijd antwoord krijgen. De website is het gemeentehuis van de toekomst. De website moet dan ook op orde zijn en we willen onze telefonische bereikbaarheid verbeteren. In 2019 komt een nieuw plan van aanpak om de dienstverlening te verbeteren. Wij willen graag de mogelijkheid onderzoeken om paspoorten en rijbewijzen thuis te bezorgen. Daarnaast vinden wij het belangrijk om de privacy van onze inwoners goed te waarborgen.

We betrekken onze inwoners

De ontwikkeling van Voorschoten is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente maar vraagt om een goed samenspel met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en regionale partners. Wij vinden het belangrijk om ideeën en expertise uit de samenleving meer te benutten en om telkens weer te kijken welke rol de gemeente het beste kan vervullen: kadersteller, initiatiefnemer, procesbewaker, uitvoerder, facilitator.

Waar de gemeente plannen en beleid maakt willen we inwoners en belanghebbenden in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken. We leggen daarvoor kaders en spelregels vast en letten er ook op dat die daadwerkelijk worden toegepast. We realiseren ons dat dit ook een leerproces is.

Bij participatie hanteren we de volgende uitgangspunten.

- Transparantie en delen van informatie (mensen moeten weten waar ze aan toe zijn).
- Laagdrempeligheid (makkelijk vragen kunnen stellen en aan informatie kunnen komen)
- Evenwicht (inspraak moet in evenwicht zijn met de tijdsbesteding: niet te veel avonden voor een onderwerp).

- Helder en goed proces. Duidelijk moet zijn hoe inspraakprocessen worden ingericht en waar welke verantwoordelijkheid is belegd. De gemeente heeft hierin zowel een rol als kadersteller als ook procesbewaker.
- We scheppen eerlijke verwachtingen, mensen moeten weten waar ze wel of geen inspraak in hebben.

We waarborgen dat inwoners van meet af aan kunnen deelnemen aan de planvorming over het gebruik van de ruimte. Inwoners krijgen, waar nodig, ondersteuning van experts bij het uitwerken van alternatieve plannen. We stellen kwalitatieve en kwantitatieve eisen aan het proces van inspraak.

We geven ook ruimte voor burgerinitiatieven en willen experimenten met innovatieve vormen van participatie. Hierbij kijken we ook welke goede voorbeelden er al elders te vinden zijn.

Voor participatie in het ruimtelijk en in het sociaal domein gelden dezelfde uitgangspunten.

2. Verkeersveilig en toegankelijk Voorschoten

De bereikbaarheid van Voorschoten moet verbeterd worden. Maar meer asfalt is niet de enige optie. We moeten echt anders gaan denken over vervoer. Wij willen de bereikbaarheid voor andere vervoersmiddelen, zoals de fiets en de bus, ook verbeteren.

Inwoners ervaren verschillende verkeerssituaties in Voorschoten als onveilig. Ook zijn er situaties die overlast geven. Gevaarlijk verkeersgedrag moet beter en consequent gecontroleerd en beboet worden. Daarnaast gaan we, in overleg met bewoners, bekijken welke problemen we het eerst moeten aanpakken. We zoeken daarbij naar creatieve oplossingen.

De openbare ruimte moet voor iedereen zo goed mogelijk toegankelijk zijn. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte besteden we hier extra aandacht aan. Voor bijvoorbeeld ouderen, dementerenden, minder validen of blinden en slechtzienden maken we de openbare ruimte beter toegankelijk en openbare voorzieningen beter bereikbaar.

Veilige schoolroutes

Kinderen moeten veilig naar school kunnen fietsen en wandelen. De afgelopen jaren heeft het college van burgemeester en wethouders al veel gedaan om de verkeersveiligheid rondom de scholen te verbeteren. De komende coalitieperiode zetten we dit voort. Meer partijen moeten zich aansluiten bij het 'Lokale Netwerk verkeersveiligheid basisscholen Voorschoten'. Uit een participatietraject kwam naar voren dat het verkeersgedrag van ouders veel onveilige verkeerssituaties veroorzaakt. Samenwerking tussen de gemeente, politie en de betreffende scholen (bestuur, directie, ouderraden) blijft daarom noodzakelijk.

Verkeer in centrum

De Schoolstraat is hét winkelgebied van ons centrum. Mensen moeten hier rustig kunnen winkelen. Daarom wordt de straat fiets- en scootervrij tijdens de winkelopeningstijden. Op strategische plekken in het centrum komen fietsparkeerplaatsen. Scootmobielen blijven welkom. Na een jaar vindt een evaluatie plaats van de nieuwe situatie met alle bewoners en ondernemers uit het centrum.

Door de Voorstraat autoluw te maken wordt de historische beleving van "de huiskamer van Voorschoten" vergroot, neemt de verkeersveiligheid toe en de overlast af. Het bevordert de verblijfskwaliteit en daarmee wellicht ook de verblijfsduur. In overleg met omwonenden en ondernemers kijken we hoe dat het beste kunnen doen. Een voorwaarde voor het autoluw maken is dat er in en rondom het centrum voldoende parkeergelegenheid is. In het centrum van Voorschoten zijn op verschillende locaties goede parkeerplaatsen en garages. Verschillende van deze parkeermogelijkheden worden nog onvoldoende gebruikt. Daarom gaan we de verwijzing naar deze locaties verbeteren. Automobilisten kunnen zo gemakkelijker een goede parkeerplek vinden. Ook moet er voldoende mogelijkheden zijn voor het stallen van fietsen.

Bereikbaarheid van Voorschoten

Veel (Voorschotense) forenzen en ondernemers maken gebruik van de A4 en de N11. Al jaren is er sprake van ernstige verkeershinder rondom de Voorschoterweg en het Lammenschansplein, de toegangswegen van de A4 en de N11. We houden Leiden aan de afspraken die hierover zijn gemaakt. Door nieuwbouw van extra woningen wordt de noodzaak voor een oplossing nog groter. De aanpak van deze verkeersoverlast heeft daarom absolute prioriteit. De Provincie Zuid-Holland en Leiden houden we eraan om de knelpunten op het Lammenschansplein te verhelpen om de doorstroming naar de A4 te verbeteren. Ook in eigen dorp willen we de doorstroming voor auto-verkeer verbeteren en pakken we bestaande knelpunten aan.

De afgelopen jaren heeft het Voorschotense gemeentebestuur zich ingezet om de verkeerssituatie te verbeteren. We blijven ons hiervoor inzetten. En als het moet, doen we er nog een schepje bovenop. Bij het oplossen van het probleem, blijven we aandacht houden voor de belangen van fietsers.

Afstemming van werkzaamheden en communicatie

Werkzaamheden aan de openbare ruimte die invloed hebben op de doorstroming van het verkeer of de bereikbaarheid van Voorschoten moeten goed op elkaar worden afgestemd. Dit voorkomt dat Voorschoten helemaal 'op slot zit'. De communicatie rondom werkzaamheden en mogelijke verkeershinder moet duidelijk en juist zijn.

Rijnlandroute

De provincie is begonnen met de aanleg van de Rijnlandroute. De komende jaren vinden daarom grote werkzaamheden plaats, die (verkeers)overlast veroorzaken. Het gemeentebestuur zet zich in om deze overlast voor Voorschoten zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zet het gemeentebestuur zich in om te zorgen dat de betrokken partijen (provincie, gemeente Leiden, aannemerscombinatie) zorgen voor een optimale informatievoorziening rondom werkzaamheden op Voorschotens grondgebied en verwachte overlastsituaties. Verder zien we erop toe dat verplichte nulmetingen plaatsvinden, voordat er gestart wordt met de zware werkzaamheden. Dit in verband met mogelijke schade aan eigendommen.

Geluidsschermen A4

Het college zet zich optimaal in om te zorgen dat de beloofde geluidsschermen langs de A4 alsnog geplaatst worden. Hierbij trekt Voorschoten bij voorkeur op met de gemeente Leidschendam-Voorburg, Leiden en belangenorganisaties. We gaan voor volledige herplanting van de gekapte bomen langs de A4.

Directe OV-verbindingen naar belangrijke voorzieningen

Veel Voorschotenaren maken gebruik van het openbaar vervoer. We vinden het belangrijk dat Voorschoten toegang heeft tot goed functionerend openbaar vervoerssysteem, met goede verbindingen naar de omliggende regio's. Zo worden mensen gestimuleerd gebruik te maken van het openbaar vervoer. Vanuit Voorschoten pleiten we samen met de regio bij de provincie voor een directe openbaar vervoer (bij voorkeur schoon) verbinding naar belangrijke voorzieningen, zoals

ziekenhuizen, onderwijsinstellingen en NS-stations. De bereikbaarheid van deze voorzieningen (voor voornamelijk ouderen en minder validen) moet zo verbeteren. Te denken valt aan een OV-verbinding vanaf Den Haag (Bronovo-ziekenhuis) via Wassenaar en Voorschoten naar de ziekenhuizen in de Leidse regio. Behalve een verbinding tussen Noord-Zuid is een OV-verbinding Oost-West ook een wens. Daarnaast kijken we naar mogelijkheden van publiek-privaat vervoer die dit mogelijk kunnen maken.

Inzetten voor het vergroten van capaciteit/frequentie treindiensten tijdens de spits

Voorschoten heeft twee NS-stations: De Vink en Voorschoten. Vooral in de ochtend- en avondspits maken veel mensen gebruik van deze stations. De reizigers worden vaak geconfronteerd met overvolle treinen. Om het reizen per trein ook in de toekomst mogelijk en aantrekkelijk te houden, moet dit veranderen. Bijvoorbeeld door het inzetten van langere treinen of dubbeldeks-treinen. Ook moet onderzocht worden of het mogelijk is tijdens de spitsuren meer treinen te laten rijden. Een proef met rijden volgens het 'metrosysteem' (geen vaste dienstregeling maar iedere tien minuten een trein) is een optie. Het gemeentebestuur gaat, in samenwerking met gemeenten in de Leidse en Haagse regio, hierover in gesprek met de Nederlandse Spoorwegen.

3. Voorschoten: een innovatieve economie

Een bruisend Voorschoten vraagt om een bruisende economie. Bedrijven zorgen voor werk, winkels zijn een belangrijke en bereikbare voorziening en veel ondernemers sponsoren verenigingen en activiteiten. En elke Voorschotenaar die in eigen dorp kan werken, vermindert de verkeersdruk. Daarom willen we werken aan een gezond vestigingsklimaat, meer ruimte voor ZZP'ers in nieuwbouw, een flexibele invulling van ruimte op bedrijventerreinen en minder beperkende en eenvoudiger regelgeving. Tegelijkertijd willen we dat de Voorschotense economie klaar is voor de toekomst daarom zetten we in op ontwikkelingen zoals thuiswerken, verduurzaming van bedrijfspanden, toerisme, zorgeconomie en een sterk centrum. Samen met ondernemers stellen we in 2019 een nieuwe economische agenda op.

Optimaliseren bedrijventerreinen

We willen de Voorschotense bedrijventerreinen optimaal benutten. Hierin past een effectieve ontwikkeling van bedrijventerrein Dobbewijk. Wij willen bedrijvigheid in nieuwbouw mogelijk maken, zodat werken aan huis wordt gestimuleerd. Minder regels kunnen dit bevorderen.

Verbeteren digitale bereikbaarheid

Een betere digitale infrastructuur kan de druk op fysieke infrastructuur afnemen (minder verkeersdruk). Vooral rond het station en in het centrum moet de digitale infrastructuur goed zijn. Een goede verbinding is een voorwaarde om het vestigingsklimaat te verbeteren. Wij willen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om in ieder geval op bovengenoemde locaties snel internet te laten aanleggen. We willen hierover graag met ondernemers in gesprek.

Openingstijden

Als de winkels in Voorschoten niet open zijn, gaan inwoners buiten Voorschoten hun inkopen doen. Dit is niet goed voor de Voorschotense economie. Wij brengen de Voorschotense winkel-tijden in lijn met de openingstijden in de regio. Ondernemers zijn vrij om hun openingstijden zelf te bepalen. Dat geldt ook voor de openstelling op feestdagen.

Multifunctioneel gebruik van locaties

Om de economie te stimuleren willen wij bevorderen dat inwoners op meerdere gemeentelijke locaties kunnen werken als deze niet worden gebruikt. Op dit moment gebeurt dit bijvoorbeeld in de bibliotheek. We verruimen de mogelijkheden om te werken op niet voor de hand liggende locaties.

Minder regeldruk

Wij willen regeldruk verminderen voor ondernemers. We gaan kijken wat knelpunten zijn en of het mogelijk is regels aan te passen, die het ondernemers onevenredig moeilijk maken bij het voeren van hun bedrijf. Inschrijving in het inkoopregister moet eenvoudiger worden. We behouden de bedrijfscontactfunctionaris.

Investeren in toerisme en recreatie

We willen investeren in marketing en toerisme om de recreatieve aantrekkelijkheid van Voorschoten te vergroten. Dit doen we samen met onze ondernemers. Voor een goede integrale marketing van ons dorp sluiten wij ons aan bij Leiden Marketing en bij de marketing voor het nationaal park Hollandse Duinen. Om hier budget voor vrij te maken trekken we de toeristenbelasting gelijk aan het regionaal gemiddelde.

Inkoop- en aanbesteding

De gemeente organiseert de inkoop en aanbesteding van diensten en producten zo transparant en laagdrempelig mogelijk. Zo kunnen ook lokale ondernemers deelnemen. Wij kopen fairtrade in. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de gemeente bij inkoop en aanbesteding naast het financiële plaatje, ook kijkt naar de maatschappelijke opbrengst (social return on investment).

Versterken van winkelgebieden

Wij willen doorgaan met het concentreren van winkels in de gebieden Centrum, Noord-Hofland en Beethovenlaan. Er moet meer ruimte komen om samen met de ondernemers onderscheidend te zijn (bijv. functievermengingen). Regelgeving moet waar nodig versoepeld en aangepast worden. Wij vinden het belangrijk dat de uitstraling van de winkels in het centrum op elkaar is afgestemd. Het centrum moet makkelijk toegankelijk zijn voor mindervaliden.

Vergemakkelijken om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen

De eisen voor een leer-werkbedrijf zijn ingewikkeld. Als gemeente willen wij ondernemers hierin ondersteunen en meer begeleiding bieden.

Stimuleren investeren in duurzaamheid

Wij willen ondernemers stimuleren in duurzaamheid te investeren. Daarom ondersteunen we het heractiveren van het netwerk duurzaam ondernemen. We gaan de mogelijkheid onderzoeken voor creatieve financieringsvormen met als doel om particuliere investeringen in duurzaamheid aan te trekken en aan te jagen.

4. Goed onderwijs in Voorschoten

Goed onderwijs is de basis in de ontwikkeling van onze kinderen. Voorschoten heeft goede scholen, waar wij trots op zijn. De afgelopen jaren zijn nieuwe scholen in Voorschoten gebouwd. Maar er zijn ook schoolgebouwen die dringend aan nieuwbouw of renovatie toe zijn. In samenwerking met onze scholen gaan wij werken aan een nieuw, gezamenlijk onderwijshuisvestingsplan. Als het mogelijk is, combineren wij nieuwbouw van scholen met andere functies of kosten-dragers, zoals kantoren, appartementen of een gezondheidscentrum.

Multifunctionele schoolgebouwen

Scholen zijn gebouwen met een maatschappelijke functie. Wij willen dat al onze scholen multifunctioneler worden ingericht. Wij streven ernaar om zoveel mogelijk kindgerichte en ontwikkelingsgerichte activiteiten te laten plaatsvinden in onderwijshuisvesting. Zo kunnen er ook naschoolse activiteiten plaatsvinden, zoals muziekles. In samenwerking met de schoolbesturen, stellen we een gebruiksplan op voor naschoolse activiteiten.

Eenvoudiger aanmeldingssysteem

Met de schoolbesturen gaan we aan de slag voor een eenvoudiger en centraler systeem om kinderen aan te melden voor school. Lange wachtlijsten willen we voorkomen. Kinderen moeten zo veel mogelijk in de eigen wijk naar school kunnen.

Aanpak taalachterstand en laaggeletterdheid

Taalbeheersing is cruciaal om mee te kunnen doen aan de samenleving. Laaggeletterdheid is echter een groeiend probleem. Daarom willen we dat kinderen en volwassenen goed kunnen lezen en schrijven. We stellen in 2019 een actieplan op, dat aansluit bij het regionale convenant tegen laaggeletterdheid. We verwijzen actief door naar bestaand onderwijs.

Ingewikkelde formulieren worden, waar mogelijk, vereenvoudigd. Wie dat nodig heeft, krijgt hulp bij het invullen van formulieren. Voor kinderen van statushouders sluiten we zo veel mogelijk aan bij de schakelklassen in Leiden en Leidschendam-Voorburg.

5. Bruisende verenigingen, sterke voorzieningen

Voorschoten is een actieve samenleving. Dankzij onze verenigingen blijven we vitaal en sociaal actief! Veel Voorschotenaren zijn actief als vrijwilliger bij een vereniging. Via deze verenigingen stromen ze vaak door naar andere vrijwilligersactiviteiten, bijvoorbeeld voor ouderenorganisaties. Daarom is het belangrijk dat wij gezonde verenigingen houden.

Koepelbestuur Voorschotense verenigingen

We stimuleren de vorming van een koepel van Voorschotense verenigingen en organisaties. Binnen deze koepel wordt informatie en kennis gedeeld en samenwerking gezocht onder andere op het gebied van huisvesting, beheer en inkoop. Ook zaken zoals het gezamenlijk uitvoeren van de financiële administratie, exposeren, uitvoeringen geven, het faciliteren van een uitagenda en het contact met ondernemers kan in een koepel beter georganiseerd worden. Deze koepel kan bijvoorbeeld ook een fonds oprichten om de wegvallende subsidies op te vangen.

Een nieuw subsidiebeleid voor cultuur, welzijn en sport

Het huidige subsidiebeleid wordt compleet vernieuwd. We verdelen de subsidiepot. Een deel is voor welzijn, een deel voor cultuur en een deel voor sport. In het nieuwe subsidiebeleid kiezen we onderbouwd de activiteiten die we wel of niet ondersteunen. We verlenen subsidie aan activiteiten die bevorderen dat inwoners meedoen aan de samenleving of hun gezondheid en vitaliteit bevorderen. Activiteiten die een brede doelgroep aanspreken, hebben voorrang. Hetzelfde geldt voor activiteiten die de cultuurhistorische identiteit van Voorschoten bewaken.

Meer samenwerking op Sportpark Adegeest

De samenwerking tussen sportverenigingen willen we stimuleren, zodat ze samen efficiënter gebruik maken van de beschikbare ruimtes en faciliteiten. De meeste sportverenigingen zijn gehuisvest in Adegeest. Samen met deze verenigingen willen wij één stichting oprichten voor beheer en onderhoud van Sportpark Adegeest. In deze stichting zijn alle verenigingen uit het sportpark vertegenwoordigd. Het volledig beheer en onderhoud van velden, inclusief ondergrond en slootkanten, wordt aan de verenigingen overgedragen. De stichting mag ervoor kiezen om slootkanten natuurlijk in te richten, wat de biodiversiteit ten goede komt.

Zwembad Het Wedde en kinderboerderij

We willen zwembad Het Wedde in Voorschoten behouden. Daarbij gaat onze voorkeur uit naar een zwembad wat versterkt is met andere kostendragers. De uitkomsten van de Taskforce Zwemmen in Voorschoten zijn daarvoor van belang en wachten we af.

Wij zien een kinderboerderij als belangrijk voor ons dorp. We willen onderzoeken hoe de exploitatie van een kinderboerderij anders kan worden verzorgd.

Stimuleren van Voorschotense culturele initiatieven

Voorschoten heeft een breed aanbod aan culturele activiteiten. Cultuur moet zoveel mogelijk de Voorschotenaren zelf actief betrekken. In het nieuwe subsidiebeleid, waarvoor minder geld

beschikbaar is, kiezen we onderbouwd de activiteiten die we wel of niet ondersteunen. Daarbij staat de mate waarin culturele activiteiten bijdragen aan de participatie van inwoners centraal.

Activiteiten die een brede doelgroep aanspreken hebben voorrang. Hetzelfde geldt voor activiteiten die de cultuur-historische identiteit van Voorschoten bewaken. Samenwerking tussen initiatiefnemers willen we stimuleren om ook hier efficiënter gebruik van ruimtes en faciliteiten te stimuleren.

Cultureel Centrum en bieb op één plek!

We integreren het cultureel centrum en bibliotheek, waarin ook de baliefunctie van het zorg- en welzijnsloket een plek zou kunnen krijgen.

Het huidige Cultureel Centrum wordt herontwikkeld voor woningbouw of een maatschappelijke bestemming. Om het film- en theateraanbod en de bibliotheek toekomstbestendig te maken, voegen we beiden samen. In dit bibliotheekgebouw wordt een kleine theaterzaal geïntegreerd, voor filmvoorstellingen, kleine concerten en toneeluitvoeringen. Wij zoeken naar middelen om dit te financieren.

6. Goede zorg voor oud en jong

De afgelopen jaren hebben gemeenten veel nieuwe taken gekregen op gebied van zorg en welzijn. Het is ons in Voorschoten gelukt deze taken op lokaal niveau goed uit te voeren, dankzij veel inzet en creativiteit van betrokken medewerkers en vrijwilligers. Maar we zijn niet klaar. In 2018 stellen we een zorg-innovatieagenda op.

Het aantal inwoners dat zorg en ondersteuning nodig heeft neemt toe. Om de stijgende zorgvraag goed op te kunnen lossen en betaalbaar houden, moeten we blijven innoveren. We moeten meer focus leggen op preventie. We moeten ervoor zorgen dat onze inwoners langer vitaal blijven. Bij de eerste tekenen van behoefte aan zorg, moeten we meteen een passende oplossing bieden. En ervoor zorgen dat mensen langer gelukkig thuis en in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. Maatwerk moet mogelijk blijven voor iedereen die dat nodig heeft. Slimme oplossingen ontwikkelen we zo veel mogelijk met gemeenten en bedrijven in de regio, zodat we van elkaar kunnen leren. Hierbij valt te denken aan vraag en aanbod in de zorg directer en slimmer aan elkaar te koppelen.

Langer thuis wonen en Voorkomen eenzaamheid

We geven uitvoering aan het beleidsplan Sociaal Domein en bestrijden eenzaamheid van ouderen en jongeren. Uitgangspunt is dat iedereen aan de samenleving kan meedoen. Dit vraagt om voldoende activiteiten in de eigen wijk. Daarbij willen we de samenwerking stimuleren tussen Voor Elkaar en de wijk- en activiteitencentra. Verder zullen inwoners zo goed mogelijk bij hun zorgvraag ondersteund worden. Wij helpen ze zo lang mogelijk mobiel te blijven en spannen ons met elkaar in om niet door beperkingen aan huis gebonden te zijn maar juist te blijven meedoen aan de samenleving.

Huishoudelijke ondersteuning

Huishoudelijke ondersteuning is adequaat. Het vroegtijdig signaleren van problemen als dementie moet voorkomen dat oudere inwoners verwaarloosd raken. We houden scherp toezicht op de uitvoering van de huishoudelijke ondersteuning. We betalen de organisaties een reële prijs. Daardoor zijn zij in staat hun medewerkers te scholen en een salaris te betalen volgens de geldende CAO. We indiceren niet per uur, maar op het te behalen resultaat (een schoon huis). Zo krijgen cliënten de huishoudelijke hulp waar zij recht op hebben.

Snellere en betere oplossingen voor zorg- en welzijnsvragen

Voorschoten mag trots zijn. Wij hebben een waardevol netwerk aan betrokken vrijwilligersorganisaties, die elke dag helpen onze ouderen te ondersteunen. We kennen ook een waaier aan betrokken professionals. Zij organiseren met veel energie en professionaliteit de welzijn en zorg van onze inwoners. We willen ook in de toekomst kunnen steunen op dit netwerk en de kwaliteit waarborgen. Daarom is het van belang dat de gemeente in haar beleid, in het bijzonder bij aanbestedingen, aandacht heeft voor het beperkt houden van de werkdruk bij professionals, het voorkomen van overbelasting van vrijwilligers en de continuïteit van zorg voor cliënten.

Toekomstbestendig welzijnsaanbod: Eén organisatie, één loket, één telefoonnummer

Om welzijn steviger en dichtbij inwoners te organiseren, gaan wij bouwen aan één lokale brede welzijnsorganisatie, met één voordeur, één loket en één telefoonnummer. Zo voorkomen we dat inwoners van het kastje naar de muur worden gestuurd. Onze huidige, lokale welzijnsorganisatie Voor Elkaar is hiervoor het uitgangspunt. Alle inwoners van alle leeftijden kunnen bij deze organisatie hun zorgvraag neerleggen. Voor Elkaar moet samen met de wijk- en activiteitencentra een sterk netwerk vormen om de nodige zorg te leveren. In deze nieuwe, brede, lokale welzijnsorganisatie zijn de professionele disciplines zo veel als mogelijk verenigd en komen de lijntjes met alle vrijwilligersorganisaties samen. Deze biedt de beste oplossing voor elke ondersteuningsvraag van onze inwoners. Professionals en vrijwilligers trekken daarin zo veel mogelijk samen op.

Zoveel mogelijk Jeugdhulp dichtbij en vertrouwd

Ieder kind en jongere heeft recht op jeugdhulp wanneer dat nodig is. De keuzevrijheid voor een aanbieder blijft gegarandeerd. Kleine, zelfstandige GGZ-praktijken blijven toegankelijk doordat de gemeente Voorschoten creatieve oplossingen zoekt in de aanbestedingsprocedure.

Inkoop zorg integraal in één regio

Hoewel Voorschoten nu aangesloten is bij de H10 (inkoop aan de Haagse kant) is de wens om de inkoop meer te organiseren in de Leidse regio. In de tussentijd gaan wij aan de slag met de innovatieagenda van Haaglanden. Deze agenda richt zich op de versterking van de basisvoorzieningen, een goede bepaling van de zorgbehoefte en een voorkeur voor zorg in de eigen omgeving van jongeren in plaats van behandeling in een instelling. De samenwerking tussen Veilig Thuis en zorginstellingen moet probleemloos verlopen. Onderzocht wordt in hoeverre Voorschoten kan afwijken van de nieuwe wijze waarop de H10 de bekostiging wil gaan sturen omdat het huidige systeem – de zogeheten inspanningsgerichte bekostiging – de voorkeur heeft.

Gestreefd wordt naar integrale jeugdhulp, met zo veel mogelijk samenwerking tussen het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs (PO en VO), CJG en Welzijn. Daarnaast wordt vanuit WMO en Werk en Inkomen gekeken naar passende oplossingen voor gezinsproblematiek. Hierbij is het belangrijk dat er door ontschotting van budgetten nog meer ruimte ontstaat voor oplossingen op maat.

Zorgvraag gericht aanpakken

Materiële voorzieningen, zoals doelgroepenvervoer, woningaanpassingen en hulpmiddelen, moeten zo goed mogelijk de hulpvraag oplossen. We kijken naar de meest efficiënte oplossing. We willen in Voorschoten ook meer vrijwilligersinitiatieven introduceren die op andere plekken succesvol zijn gebleken.

Door ontschotting helpen we inwoners sneller!

We willen onze inwoners die begeleiding of dagbesteding nodig hebben goed en snel helpen. Tegelijkertijd willen we de hulpvragen zo goed mogelijk vanuit de beschikbare budgetten kunnen

financieren. Daarom willen we bestaand budget anders inzetten voor collectieve oplossingen voor groepen inwoners met dezelfde hulpvraag. Innovatieve oplossingen die hieraan bijdragen, ondersteunen we.

Samen met zorgondernemers werken aan goede zorg, ook in de wijken

Wij ondersteunen het initiatief van zorgondernemers om gezamenlijk op te trekken bij het verbeteren van de zorg. We stimuleren zorgondernemers hun preventietaken op te pakken. Gezondheidscentra in Vlietwijk en op andere locaties in ons dorp vinden wij belangrijk. Op termijn kunnen gezondheidscentra in Voorschoten van regionale betekenis zijn, ook economisch. De wens voor een huisartsenpost in Voorschoten blijft actueel.

Door goede samenwerking tussen organisaties kunnen we problemen sneller aanpakken

We organiseren het gehele sociale domein zoveel mogelijk in één regio. Wij kijken naar kwaliteit maar het moet financieel ook haalbaar zijn. Een goede samenwerking met het RDOG heeft onze aandacht. Dat geldt ook voor het goed functioneren van 'Veilig Thuis'. De signaleringsfunctie van 'Veilig Thuis' gaan we versterken. Ook met andere organisaties, zoals de woningbouwcorporaties, willen we zo vroeg mogelijk problemen signaleren. De verbinding tussen de Jeugdwet, WMO 2015, Wet passend onderwijs en de Wet op de publieke gezondheid wordt verbeterd. We blijven inzetten op het verminderen van sociale uitsluiting door het stabiliseren of terugbrengen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. Veranderingen in het sociaal domein moeten gecontroleerd plaatsvinden.

Jongeren

In Voorschoten wonen veel opgroeiende jongeren. Zij zoeken ruimte om zich te ontwikkelen en aansluiting te zoeken bij leeftijdsgenoten. Veel jongeren doen dat bij een sportvereniging. Een aantal jongeren vindt elkaar ook op andere plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten, zoals de 'Walk In' bij activiteitencentrum Alettahof. Deze plekken willen wij behouden en samen met Jeugd- en Jongerenwerk willen wij jongeren stimuleren zoveel mogelijk deze plekken op te zoeken. Onder andere door middel van fondsenwerving willen wij daarnaast een seizoensbestendige hangplek in overleg met jongeren realiseren. De wijkagenten en jeugd- en jongerenwerk gaan strenger optreden tegen overlastgevende jongeren. Bij deze strengere aanpak worden ook de ouders in een vroeg stadium betrokken om te voorkomen dat jongeren op een verkeerd pad terecht komen.

7. Iedereen doet mee in Voorschoten

Inwoners die geen werk hebben, ontvangen een uitkering. Om uitstroom uit een uitkering naar een baan te bevorderen gaan we in 2018, samen met werkgevers, een nieuw arbeidsmarktoffensief opstellen. De focus ligt hierbij op jongeren, vijftigplussers en statushouders. In dit plan geven we extra aandacht aan omscholing, zodat we het gat tussen vraag naar werk en het aanbod aan werkzoekenden kunnen overbruggen. Ook richten we ons op minder regelgeving voor werkgevers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. In sommige gevallen is de stap naar een betaalde baan nog niet mogelijk. Daar waar betaald werk op een reguliere werkplek nog niet tot de mogelijkheden behoort, kijken we samen met werkgevers naar een passend alternatief, zodat inwoners meedoen en kans krijgen zich te ontwikkelen.

Aanpak schuldenproblematiek

Mensen met schulden willen we sneller helpen, zodat zij niet in een sociaal isolement terechtkomen en een kostbaar bewindvoeringstraject voorkomen wordt. We bieden ondersteuning - direct en indirect - door bijvoorbeeld bemiddeling met woningcorporaties.

Minimabeleid: Meer evenwicht in maatregelen, betere communicatie

We gaan meer evenwicht brengen in de verschillende maatregelen, zodat kwetsbare groepen (zoals ouders met opgroeiende kinderen) voldoende mogelijkheden hebben mee te doen aan de samenleving. Verder willen we goede en begrijpelijker informatieverstrekking over inkomensregelingen. We zijn zorgvuldig met bestraffen en kijken ook waarom regels worden overtreden. Bij geconstateerde fraude treden we op. We hebben ook aandacht voor ZZP'ers die onder de armoedegrens leven.

8. Gezonde en duurzame leefomgeving

In 2018 komt er een nieuw plan van aanpak Volksgezondheid. In het nieuwe plan staat het begrip 'positieve gezondheid' centraal. Inwoners, jong en oud, moeten worden uitgedaagd om meer te bewegen, door bijvoorbeeld te spelen, fietsen of wandelen, en gezonder te leven. In de inrichting van de openbare ruimte houden we meer rekening met toegankelijkheid voor mensen die slecht ter been zijn of slechtziend, zodat ook mensen met een rolstoel of scootmobiel goed aan het dagelijks verkeer kunnen meedoen.

Duurzaamheid en milieu

We streven naar een energieneutraal Voorschoten in 2030. Dat betekent dat de gemeente zelf het goede voorbeeld moet geven en dat we inwoners en ondernemers willen stimuleren om de eigen woning en/of bedrijfspand te verduurzamen. Dat doen we onder meer door middel van wijkambassadeurs en kennisuitwisseling. Ook willen we investeringen in verduurzaming aanjagen. Dat doen we in regionaal verband en in samenwerking met lokale ondernemers en private investeerders. Daartoe onderzoeken we ook de mogelijkheid van een duurzaamheidsfonds en bieden we ondersteuning aan lokale energiecoöperaties.

In 2019 maken we een nieuw milieubeleidsplan, met tussendoelen en een klimaatbegroting. Dit doen we zoveel mogelijk binnen de bredere regionale opgaven voor duurzaamheid. Het uitvoeringsprogramma vereist maatwerk voor de specifieke problemen per wijk. In dit plan leggen wij onder andere vast hoe we met de gevolgen van klimaatverandering zoals intensieve regenbuien omgaan, hoe biodiversiteit wordt versterkt, hoe we de lucht- en bodemvervuiling aanpakken en hoe we de waterkwaliteit verbeteren. De ambities op het gebied van duurzaamheid, zoals verwoord in de woonvisie en het afvalbeleidsplan, worden gemonitord en waar mogelijk aangescherpt. Bij aanbestedingen nemen we duurzaamheidseisen op in de selectie- en gunningscriteria. De gemeente maakt afspraken met woningcorporaties over zaken als onderhoud, isolatie en wateroverlast. Het streven is om 100% duurzaam in te kopen.

Duurzaam bouwen

Nieuwbouwprojecten zijn energieneutraal. Alle nieuwe en vervangende bouw wordt niet meer aangesloten op het gasnet. We stimuleren het duurzaam maken van bestaande woningen. Daarbij gaan we wijkgericht te werk met duurzaamheidsambassadeurs. Voorschoten zet stevig in op de verduurzaming van de sociale woningbouw. Daar maken we afspraken over met de woningbouwcoöperaties.

Draagvlak en educatie

Voor het halen van onze ambities op het gebied van duurzaamheid, zijn draagvlak onder en informatie aan de bevolking en de ondernemers van groot belang. De bibliotheek, de ontdektuin, de kinderboerderij en de schooltuinen spelen hierbij een belangrijke rol. Ook worden wijkambassadeurs ingezet, die laten zien hoe huiseigenaren hun woning kunnen verduurzamen. Het gemeentebestuur houdt de burgers en ondernemers op de hoogte van behaalde resultaten en de voortgang van de ambities.

9. Een aantrekkelijke woongemeente voor iedereen

Wonen in Voorschoten is gewild. We handhaven de hoofddoelstelling van het woonbeleid voor Voorschoten volgens de woonvisie 2016-2019. Dat houdt in dat we ervoor zorgen dat Voorschoten een aantrekkelijke woongemeente blijft voor de brede groep inwoners. Ook blijven we ervoor zorgen dat verschillende groepen op de woningmarkt in Voorschoten een huis kunnen vinden.

- We willen niet alleen bouwen voor de korte termijn. We bereiden ons ook voor op een groei van de bevolking van 10% tot 2040.
- We willen een evenwichtige verhouding in het aanbod van woningen voor starters, jonge gezinnen en ouderen.
- Mensen met een kleine beurs moeten ook in Voorschoten kunnen wonen. Dat geldt ook voor de kinderen van Voorschotenaren. Daarom moet flexibel en gevarieerd worden gebouwd, met een gemixt aanbod per wijk.
- De wachtlijsten voor woningen (gemiddeld 8 jaar voor een huurwoning in de sociale sector en woningen met een lage huur voor starters en jongeren) willen we terugbrengen.
- We willen ruimte bieden voor investeren in betaalbare leeftijdsbestendige huurappartementen/ woningen voor senioren en mensen met een beperking en gecombineerd wonen en werken.
- Wat groen is moet groen blijven. Oplossingen moeten daarom vooral gevonden worden in de bestaande woningvoorraad en een aantal herontwikkeling locaties zoals het MOC terrein.

Duivenvoordecorridor

Onze intentie is om het buitengebied groen te houden. Gelijktijdig moeten we ook onderkennen dat er in de Duivenvoordecorridor al plannen liggen en afspraken zijn gemaakt, waarin Voorschoten bovendien al heeft geïnvesteerd. Terugkomen op al gemaakte afspraken zou niet alleen ingrijpende financiële gevolgen hebben, maar zou ook de (juridische) geloofwaardigheid van

het gemeentebestuur niet ten goede komen. Wat betreft bouwen in het buitengebied gelden de volgende uitgangspunten.

- Geen nieuwe ontwikkelingen die nog niet gepland zijn, in de Duivenvoordecorridor of elders in het groene buitengebied. Wat groen is, blijft groen.
- Bouwen dat recht doet aan het unieke cultuurlandschap. De Duivenvoordecorridor vormt de laatst overgebleven verbinding tussen de duinen en het Groene Hart. Geplande nieuwbouw moet architectonisch binnen de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het gebied passen.
- Bescherming van biodiversiteit. De verbindingszone tussen het Groene Hart en de duinen zorgt voor uitwisseling tussen plant- en diersoorten en is daarom van groot belang voor de biodiversiteit.

De nadere invulling van al geplande ontwikkelingen zullen we aan bovenstaande criteria toetsen. Nieuwe bebouwing buiten de al geplande ontwikkelingen staan we niet toe

Woonvisie bij de tijd brengen

Na afloop van de huidige woonvisie gaan we deze actualiseren. Doel is om te bouwen waar vraag naar is om wachtlijsten aan te pakken en om voldoende te bouwen voor alle segmenten waar behoefte bestaat en om dat te doen op een manier die ook duurzaam houdbaar is voor Voorschoten. Tot 2040 groeit de bevolking met ongeveer tien procent. Bovendien moeten we de achterstand in de bouwvoorraad wegwerken om zo de wachtlijsten aan te pakken. Dat plaatst Voorschoten voor een stevige opgave.

Daarom realiseren we minimaal 25 procent sociale huurwoningen en bouwen we voor starters, middeninkomens en ouderen.

Voorschoten onderschrijft de Regionale Woonagenda 2017 en de daarin gemaakte afspraak om minimaal 25 procent sociale huur te realiseren. Wij zijn flexibel als het gaat om het bepalen van het percentage sociale huurwoningen per nieuwbouwlocatie. Dit kan meer of minder dan 25 procent zijn, mits het totale volume over de komende vier jaar minimaal 25 procent is.

Middeninkomens in een sociale huurwoning hebben onvoldoende alternatieven waardoor de doorstroming stagneert. De gemeente kiest ervoor om een percentage middensegment in haar woonvisie op te nemen. De bouw van dit soort woningen wordt vastgelegd in bestemmingsplannen. Als er gebouwd gaat worden en er is een bestemmingsplanprocedure nodig, wordt hierover een overeenkomst gesloten met de partij die de woningen wil bouwen.

Gemeenten hebben sinds 1 juli 2017 de mogelijkheid om in bestemmingsplannen, naast de categorie sociale huur, ook geliberaliseerde woningen voor middenhuur als een aparte categorie aan te wijzen en daarmee te verplichten voor een maximale periode van 10 jaar als zodanig beschikbaar houden. Daar maken we gebruik van.

Er zijn verschillende manieren om goedkope koopwoningen voor langere periode betaalbaar te houden; kettingbedingen, erfpacht, instrumenten als koopgarant etc. Elk van deze instrumenten

kent zijn voor- en nadelen. In samenwerking met de regio en de woningcorporaties brengen we al deze instrumenten in kaart, zodat deze toegepast kunnen worden bij woningbouwlocaties in Voorschoten. Doelstelling is dat goedkoop blijft wat nu goedkoop is. Eventuele verkoop van sociale huurwoningen aan bewoners, niet aan speculanten, moet geherinvesteerd worden in nieuwe sociale huurwoningen. Wie echt niet meer zelfstandig kan wonen, kan terecht bij de voorzieningen die hiervoor in Voorschoten aanwezig zijn.

Onderdeel van een actuele woonvisie is ook een duurzame woonvisie. Dan gaat het primair om energie neutrale nieuwbouw zonder aardgasaansluitingen. Duurzaam bouwen betekent echter ook een duurzame inrichting van de openbare ruimte rond nieuwbouw projecten. Geen 'betonwijken' dus, maar groene inrichting van de openbare ruimte. Bovendien betekent duurzaam bouwen ook dat er rekening wordt gehouden met te verwachten verdere bodemdaling. Tot slot moet er in de actuele woonvisie ook oog zijn voor bereikbaarheid.

Onderzoeken innovatieve woonconcepten met lage stichtingskosten

We onderzoeken of nieuwe, innovatieve woonconcepten met lage stichtingskosten (en daarmee een lage huur) een rol kunnen spelen bij het verminderen van de wachtlijsten. Voor nieuwe woonconcepten die het gevoel van veiligheid vergroten en sociaal isolement verminderen, komt ruimte. Toegankelijkheid van woningen is een randvoorwaarde. Duurzaamheid in brede zin is essentieel. Nieuwe woningbouw is energieneutraal. Duidelijk moet worden welke type woningen en locaties voor Voorschoten geschikt kunnen zijn.

De prestatieafspraken met corporaties worden aangescherpt en vernieuwd

We doen zo veel mogelijk regionaal. We kijken zo veel mogelijk naar herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Zaken als onderhoud, isolatie verduurzaming en wateroverlast komen aan bod. Hierover worden duidelijke afspraken gemaakt. De corporaties hebben daarnaast ook een belangrijke rol in leefbaarheid in wijken waar zij woningen hebben. Zij hebben een signalerende rol voor kwetsbare groepen als ouderen en mensen met een beperking in hun woningen. De corporaties krijgen een belangrijke rol bij de nieuwbouw van sociale huurwoningen.

Vorbereiding omgevingswet

In deze collegeperiode gaat de nieuwe Omgevingswet in. We treffen maatregelen om ons daarop voor te bereiden. Zo doen we experimenten in de geest van de nieuwe Omgevingswet en om te komen tot een zo breed mogelijk gedragen omgevingsvisie. We streven in 2030 te voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie. In overleg met het waterschap bespreken we de oorzaken en aanpak van de wateroverlast. We werken aan een openbare ruimte, die uitnodigt tot lopen, fietsen, buitenspelen en ontmoeten; aan wijken waar plaats is voor alle inkomens(groepen) voor starters, mensen met een zorgvraag en statushouders alsook voor gemeenschappelijk wonen. We maken daarnaast werk van klimaatbestendigheid, landschapskwaliteit en rijkere natuur.

10. Goed verzorgd openbaar groen

Het groen is belangrijk voor de gemeente Voorschoten. Het maakt ons dorp tot een mooi rustpunt in stedelijk gebied. Het vele groen in Voorschoten heeft daarbij nog meer functies, zoals: het buffert CO2 en water, dempt klimaatextremen, filtert fijnstof en levert voedsel, biobrandstof en hout op. Het groen is essentieel voor ons welzijn. Groen is kapitaal van en voor onze gemeenschap.

Drie hoofdpunten:

1. Wat groen is, blijft groen.
2. Meer aandacht voor biodiversiteit, circulariteit en milieueducatie.
3. We verleiden mensen om dagelijks buiten te bewegen ter bevordering van gezondheid. Groen is gezond.

Er wordt niet gebouwd in onze groene buitengebieden én op percelen die deel uitmaken van onze groene hoofdstructuur.

Biodiversiteit in openbaar groen

We vinden het openbare groen te belangrijk om alleen als decoratie te fungeren. Natuurlijker beheer is daarin essentieel. We streven biodiversiteit na in het openbaar groen en onderhouden effectief. We snoeien zó dat het dierenleven zo min mogelijk wordt verstoord. We snoeien alleen als dit echt noodzakelijk is, bijvoorbeeld voor de verkeersveiligheid.

Aantrekkelijker maken onderhoud openbaar groen

We gaan als pilot kleine maatregelen treffen, die de openbare ruimte aantrekkelijker maken om te gebruiken. Actief communiceren over onze openbare ruimte attendeert inwoners op onze prachtige parken, bloeiende bermen en fraaie bomen. We gaan actief op zoek naar sponsoring en vrijwillige hulp bij de aanleg en het onderhoud om het openbaar groen aantrekkelijker te maken.

We gaan experimenteren met buurtprojecten voor beheer van de eigen buurt. Dit willen we budgetneutraal uitvoeren.

Aanpassen grasbeheer

Het grasbeheer passen we aan. Op de plekken waar gespeeld wordt, de gevaarlijke hoeken en de honden uitlaatplekken maaien we vaak. De grasranden die aan verharding grenzen, maaien we enkele malen per jaar. Het overige gras mag zich op natuurlijke wijze ontwikkelen. 1 à 2 x per jaar maaien of begrazen we de grote oppervlakken om de openheid te behouden. We bouwen daarnaast voort op het Bijenconvenant.

11. Financiën

In 2017 heeft Voorschoten onder financieel toezicht gestaan. Dit heeft geleid tot een strakke begrotingsdiscipline. Ook na de opheffing van het toezicht, blijft de begrotingsdiscipline de komende jaren centraal staan. Uitgangspunt is en blijft een structureel en reëel evenwicht in inkomsten en uitgaven. Kortom: een structureel sluitende begroting als kader voor het realiseren van de ambities.

Aan investeringsuitgaven is voor de gemeente een financiering verbonden, omdat het eigen vermogen niet in contant geld beschikbaar is. Dat houdt in dat nieuwe investeringen leiden tot een financieringsvraagstuk. Conform de bestaande interne regelgeving handhaven we het vastgestelde schuldenplafond van € 55 miljoen. In de nota schuldenreductie, die nog dit jaar verschijnt, zal dit schuldenplafond centraal staan en willen wij bezien of (en zo ja hoe) dit verlaagd kan worden. Met behulp van deze nota werken wij aan een blijvend en gezond evenwicht, tussen het verlagen van de schuldpositie en de budgettaire ruimte binnen de exploitatiebegroting. Strakke financiële discipline gaat daarom verder dan alleen de verhouding tussen baten en lasten.

Spelregels

Onze financiële middelen zijn beperkt. Dat vraagt om heldere financiële spelregels. Voor de uitvoering van de ambities in het coalitieakkoord, zijn we genooddaakt om anders te denken en creatieve keuzes te maken. Om een sluitende meerjarige begroting te realiseren en te behouden, hanteren we zoveel als mogelijk het 'nieuw voor oud principe'. Dat houdt in dat nieuw beleid zoveel mogelijk in plaats van oud beleid wordt opgenomen en dus dekking vindt in beleid dat niet verder wordt gecontinueerd. De dekking van enkele projecten en investeringen zoeken we primair in alternatieve kostendragers, buiten de lopende begroting van de gemeente. De mate waarin die projecten gerealiseerd kunnen worden, zal afhangen van de beschikbaarheid van die alternatieve kostendragers. Op die manier zorgen we ook dat kosten gedeeld worden. Wij onderzoeken in dit kader ook hoe alternatieve kostendragers zoals externe geldstromen, particuliere investeerders en (Europese) subsidies in regionaal verband bij kunnen dragen aan de realisatie van plannen. We verhogen geen gemeentelijke heffingen om de begroting sluitend te krijgen of ambities te realiseren. Dat betekent geen verdere verhoging van de OZB, anders dan gebruikelijke indexering en de gemaakte afspraken. Heffingen die een specifiek doel hebben, zoals rioolheffing voor onderhoud van het riool en afvalstoffenheffing voor de inzameling en verwerking van afval worden alleen gewijzigd indien dit noodzakelijk blijkt om de kosten van deze activiteiten te dekken.

Projecten en ambities

De herziening van het subsidiestelsel heeft als doel om de middelen voor subsidies slimmer en effectiever in te zetten. Als kader gebruiken we de meerjarige begrootte middelen voor subsidies. Hiermee geldt het 'nieuw voor oud' principe.

Voor ambitieuze projecten zoals het cultureel centrum, het zwembad en onderwijshuisvesting, zijn alternatieve kostendragers nodig. Dan kan het bijvoorbeeld gaan om incidentele middelen die met grondopbrengsten of vastgoed verkoop vrijgespeeld worden en deels in die projecten

terugvloeien. Ook kan gedacht worden aan de uitbreiding van functionaliteiten, om zo een exploitatiemodel te verstevigen. Voor die projecten geldt dat dekking in de verdere uitwerking gezocht moet worden en voorwaardelijk is aan de realisatie van de plannen.

Risico's

Naast bestendig financieel beleid zien wij voor zowel de kortere als de langere termijn ook een aantal risico's. Deze risico's zijn zaken waar we mogelijk mee geconfronteerd worden maar waarvan we de impact nog niet altijd volledig in kunnen schatten. De grootste risico's voor de kortere termijn zijn niet nieuw en zijn al opgenomen in de diverse Planning & Control rapportages van de gemeente Voorschoten, waaronder het jaarverslag 2017. Waar nodig zullen we extra beheersmaatregelen treffen. De mogelijkheid om dekking te vinden voor ambities, hangt in grote mate samen met de mate waarin risico's bewaarheid en beheerst worden. We noemen hierbij enkele risico's die bijzondere aandacht behoeven:

Interbestuurlijk programma

Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben samen een aantal afspraken gemaakt over het aanpakken van grote maatschappelijke opgaven. Het Rijk stelt daarvoor extra middelen ter beschikking. Omdat de aard en kosten van deze opgaven nog niet precies helder zijn, is ook niet duidelijk of de door het Rijk aan Voorschoten beschikbaar gestelde middelen toereikend zullen zijn. Gelijktijdig zijn veel opgaven zoals geformuleerd in dit interbestuurlijk programma in lijn met het coalitieakkoord. In de uitwerkingsplannen moet dus nader bepaald worden of en hoe het interbestuurlijk programma is gedekt.

Financiering & Rente, Schuldenreductie

Bij leningen horen ook rentelasten. Op dit moment zijn die vanwege de huidige marktrente laag. De verwachting is dat de rente op den duur zal stijgen, wat bij herfinanciering hogere rentelasten met zich mee brengt. Dat zal als gevolg hebben dat hiervoor in de meerjarenbegroting ruimte gecreëerd moet worden. Hoeveel is op dit moment nog niet te bepalen, omdat rentekoersen lastig te voorspellen zijn.

Bodemverzakking

Veengrond, waarop veel wijken in Voorschoten zijn gebouwd, verzakt. Dat betekent dat alles op de grond – bebouwing, bestrating en groen – en alles in de grond – kabels, leidingen en riolering – ook verzakken en daarmee schade oplopen. Dat is een bekend probleem, waarvan de omvang lijkt toe te nemen. Gemeenten worden door het Rijk gecompenseerd voor bodemverzakking, maar onduidelijk is of dat voldoende is om de kosten van ingrepen te dekken. Daarom onderzoeken we op dit moment de omvang van de problematiek, zijn we in overleg met het Rijk over hogere vergoeding en zullen we samen met andere gemeenten in de regio optrekken, indien aanvullende dekking nodig blijkt.

Stijgende kosten jeugd, zorg en participatie

Voorschoten heeft te maken met stijgende kosten voor Jeugd, Zorg en Participatie. Oorzaak hiervoor is een toename van het aantal personen dat gebruik maakt van deze voorzieningen, de grotere vraag naar complexe zorg en de jaarlijkse stijging van het kostenniveau zelf. Deze ontwikkeling is al (deels) in beeld in de risicoparagraaf van de gemeente Voorschoten, maar vraagt om onze nadrukkelijke aandacht.

Verlegging focus naar de Leidse regio

Het verschuiven van intergemeentelijke samenwerking naar de Leidse regio brengt mogelijkheden voor betere kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners, efficiënter werken en mogelijk lagere kosten met zich mee. De verlegging van de focus naar de Leidse regio is daarmee een kans, maar ook een financieel risico. Bij verschuiving van taken naar de Leidse Regio wordt daarom expliciet rekening gehouden met effecten op dienstverlening en op kosten, vooral in de snelheid waarmee een en ander gebeurt.

Coalitieprogramma 2018-2022

namens de fracties van VVD, GroenLinks, D66

Voor akkoord:

S.W.C. van den Dool

J.A.E.L.M. van Rixtel

A.E.T. Andringa

Voorschoten, 6 juni 2018

Bijlage 1. Portefeuilleverdeling

College van burgemeester en wethouders

Pauline Bouvy-Koene	Nanning Mol	Monique Lamers	Marcel Cramwinckel
Burgemeester	1e Locoburgemeester	2e Locoburgemeester	3e Locoburgemeester
Veiligheid	Economie en vestigingsklimaat	Beheer openbare ruimte en groen	Financiën
Vergunningverlening en Handhaving	Sociale Zaken, werk en inkomen	Afval en riolering	Ruimtelijke ordening
Burgerparticipatie	Gezondheidszorg en jeugdzorg	Verkeer en vervoer / geluidsscherm A4	Grondzaken en vastgoed
Dienstverlening en deregulering	Welzijn en wijkbeleid	Onderwijs en scholenhuisvesting	Volkshuisvesting en woningbouw
Personeel en organisatie, ICT	Kunst en Cultuur, bibliotheek	Duurzaamheid, milieu en energie	Regiozaken
Doorontwikkeling WODV	Toerisme en recreatie	Kinderboerderij	Sport en zwembad
Evenementen	Marktzaken en horeca	Dierenwelzijn	Erfgoed en monumenten

Bijlage 2. Reacties uit de samenleving: 100 ideeën

Tijdens de formatie heeft de coalitie inwoners en organisaties gevraagd om input voor het coalitieprogramma. In deze overzichtslijst vindt u een samenvatting van alle ideeën. Ook geven we in dit overzicht aan of het idee wel of niet opgenomen is in het coalitieakkoord en waarom. Bij sommige ideeën staat dat een idee nog bekeken wordt of dat het meegenomen wordt in het uitvoeringsprogramma. Dit programma is een gedetailleerde uitwerking van het coalitieakkoord. Het beschrijft hoe het college de afspraken uit het coalitieakkoord precies gaat uitvoeren.

Idee		Meegenomen in coalitieakkoord	Toelichting (waarom wel of niet meegenomen)
<i>Leidse regio en verbonden partijen</i>			
1	Veiligstellen kernwaarden (groen, welzijn, cultuur en sport) en scherpe uitwerking als vertrek- en ijkpunt afwegen bestuurlijke opties en toekomstige inrichting werkwijze bestuurlijke en ambtelijke samenwerkingsverbanden. Bundeling krachten in samenwerkingsverband in verlengde Rijksbufferzone Den Haag-Leiden-Zoetermeer met oog op veiligstellen open en groen gebied. Voorlopig geen andere ambtelijke constructies optuigen dan WODV.	Gedeeltelijk	We kiezen voor zelfstandigheid binnen de Leidse regio. We bewaken kernwaarden. Zie ook het antwoord op idee 3 en 4. We gaan graag het gesprek aan over hoe deze discussie in de gemeente breder te voeren, en hoe van analyse naar besluitvorming te komen.
2	Versterken van samenwerking Wassenaar en Voorschoten. WODV uitbreiden, zonder zelfstandigheid te verliezen. 1 gezamenlijke burgemeester, met ieder eigen gemeenteraad.	Nee	We kiezen voor zelfstandigheid binnen de Leidse regio. Bij de WODV leggen we de focus op de dienstverlenende en uitvoerende taken en het doorzetten van het kwaliteitsprogramma.

3	Samenwerking Wassenaar-Leidschendam/Voorburg-Zoeterwoude om de groene long te versterken i.p.v. fusie of samenwerking met Leidse regio.	Nee	We kiezen voor samenwerking in de regio waar we het beste kunnen samenwerken voor meer economische groei, betere bereikbaarheid en waar we meer profijt hebben van schaalvoordelen op gebied van betere zorg en een beter arbeidsmarktbeleid.
4	Vorming gemeente Duivenvoorde met Voorschoten, Leidschendam en Stompwijk en in een later stadium, zodra de ambtelijke organisaties en financiële status op orde zijn mogelijk Wassenaar en Zoeterwoude. Innige samenwerking met regio Leiden is noodzakelijk, geen fusie met Leiden.	Nee	Zie ook antwoord op idee 3. Groen houden is een van de belangen die een rol speelt bij de regiokeuze. Maar het totaal van belangen wijst op de Leidse regio. Fusie is nu niet aan de orde.
Participatie			
5	Participatie als prominent onderwerp meenemen bij een aantal concrete onderwerpen.	Ja	Past in raadsbrede wens een beter beleid te voeren voor het goed betrekken van de samenleving. Het nieuwe college komt met voorstellen.
6	Investeer en vul het thema burgerparticipatie echt in (betrekken bij beleid, bestuur en uitvoering)	Ja	Zie antwoord op idee 5.
7	Binnen duidelijke kaders heldere afspraken maken, die bestuurders nakomen.	Ja	Zie antwoord op idee 5.
Financiën			
8	Lastenverdeling aanpassen. Alleen mensen die gebruikmaken van voorzieningen als zwembad, bieb en filmtheater moeten hiervoor betalen. Eenpersoonshuishoudens (vaak weinig draagkrachtig) dragen hier onevenredig veel aan bij.	Nee	Sluit niet aan op het financiële beleid. Als alleen de gebruikers zouden betalen worden voorzieningen onbetaalbaar. We volgen een bredere dan een puur financiële benadering, conform het landelijke beleid. Voor eenpersoonshuishoudens gelden overigens soms lagere tarieven.
9	Terugdraaien OZB-verhoging	Nee	Sluit niet aan op het financiële beleid.
10	Eerst schulden aflossen, voor nieuwe uitgaven.	Ja	Zie antwoord op idee 9.

11	Tot in detail duidelijkheid brengen in het ongewenste financiële debacle.	Nee	De raad heeft in de vorige collegeperiode besloten dit niet te doen.
Dienstverlening			
12	Informele aanpak toepassen in het besluitvormingsproces en het primaire proces volgens het programma 'prettig contact met de overheid' van het ministerie van Binnenlandse Zaken.	Mogelijk	Interessant idee, dat het college gaat bekijken bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma.
Verkeer en vervoer			
13	Onderzoek naar verkeersdoorstroming Voorschoten komende 5-10 jaar.	Nee	Dit heeft geen prioriteit: onderzoek kost veel geld. We gaan in de komende periode, in overleg en samenwerking met bewoners, eerst verkeersmaatregelen treffen op plekken die mensen als druk en onveilig ervaren.
14	Gebied rondom scholen domein van voetgangers en fietsers maken (proef kruispunt Prins Bernardlaan/Elstlaan/Oude Adegeesterlaan.	Mogelijk	Interessant idee, dat het college gaat bekijken bij het opstellen van het uitvoeringprogramma.
15	Weren wijkvreemd verkeer Nassauwijk.	Nee	In de Nassauwijk is in de afgelopen periode al veel tijd, geld en energie gestoken in het nemen van verkeersmaatregelen. We verwachten geen effect van extra maatregelen.
16	Particuliere partijen vergunning bieden om op afroepbasis met busjes te rijden tussen Voorschoten-Wassenaar.	Ja	Als particulieren hiertoe het initiatief willen nemen, zullen we dit omarmen.
17	Geen fietsers meer in de Schoolstraat tijdens openingstijden winkels.	Ja	Past in plan voor kwaliteitsverbetering van het centrum.
18	Rotonde bij gemeentehuis aanpakken.	Ja	We gaan met inwoners bekijken hoe we deze situatie kunnen verbeteren.
19	Meer parkeergelegenheid bij bibliotheek.	Ja	We nemen deze wens mee in de planontwikkeling van de bibliotheek in combinatie met het cultureel centrum.

20	Gratis parkeervergunningen in bloemen- en prinsessenbuurt vanwege drukte door komst Deltaplein.	Nee	We gaan automobilisten beter verwijzen naar de bestaande parkeermogelijkheden in het centrum, waardoor de druk op de wijk vermindert.
21	Bevorderen van op korte termijn plaatsen effectieve geluidwerende voorzieningen langs de A4.	Ja	Dit is als een actiepunt opgenomen in het coalitieakkoord.
Economie/toerisme			
22	Expliciet aandacht besteden aan de rol van goed functionerende winkelgebieden op basis van evenwichtige detailhandelsvisie.	Ja	Dit maakt onderdeel uit van ons lokale economisch beleid.
23	Bemande kiosken in wijken voor verkoop levensmiddelen, kranten, pakketpost.	Nee	We concentreren ons op het centrum, Noord-Hofland en de Van Beethovenlaan als winkelgebieden. De verzorgingshuizen in de wijken hebben al de functie van een kiosk als het gaat om bevorderen van de sociale cohesie.
24	Promotievlag met logo en kleuren van Voorschoten voor verkoop (o.a. voor watersport).	Ja	Dit kan opgepakt worden als onderdeel van de toeristische agenda. Financiering zou kunnen met gelden, afkomstig uit de verhoging van toeristenbelasting die we willen doorvoeren.
25	Samenwerken aan ruimtelijk-economische kwaliteit langs het vaarwater: kansen en recreatief gebruikspotentieel.	Nee	We zouden dit graag doen maar heeft geen prioriteit vanwege het gebrek aan financiële middelen.
26	Een multifunctionele ruimte met hoogwaardige wifi in het dorp.	Ja	We willen gemeentelijke gebouwen hiervoor openstellen.
27	Intensiever gebruik van bedrijventerreinen Mexx en RW11-zone.	Gedeeltelijk	We willen bedrijventerreinen optimaal en flexibel benutten, maar de gemeente is geen eigenaar van het Mexx-gebouw.
28	Centrum toegankelijker maken voor pleziervaart .	Nee	We zouden dit graag doen maar het heeft geen prioriteit vanwege het gebrek aan financiële middelen.

29	Fiets- en wandelroutes door het dorp die starten bij het station.	Ja	Sympathiek idee, dat we onderdeel maken van de toeristische agenda.
30	Minder regels voor ondernemers.	Ja	Past in het beleid voor terugbrengen van regeldruk voor ondernemers.
31	Een overslagpunt voor ondernemers.	Nee	Dit vinden we vooralsnog niet haalbaar.
Onderwijs			
32	Vervangende nieuwbouw Nutsbasisschool.	Mogelijk	We gaan hier naar kijken bij het nieuwe huisvestingsplan voor scholen.
33	Aanpak laaggeletterdheid.	Ja	We stellen in 2019 een actieplan op, dat aansluit bij het regionale convenant tegen laaggeletterdheid.
Sport, cultuur en recreatie			
34	Behoud zwembad (financiële dekking vanaf 1 januari 2020).	Ja	Dit is een van de speerpunten in het coalitieakkoord.
35	Houd voorzieningen in stand, met in ieder geval zwembad.	Ja	Zie vorig antwoord.
36	Buitenzwembad.	Nee	We richten ons op het behoud van het binnenzwembad.
37	Herindeling sportpark met een gedeelde kantine.	Ja	We willen de sportverenigingen in Adegeest onderbrengen in een koepelorganisatie, die zelf zorgt voor beheer en onderhoud.
38	Huidige verenigingsgebouw Laurentius omvormen naar gebouw voor alle muziekverenigingen, onder overkoepelende stichting.	Mogelijk	Interessant idee, het college gaat in de komende periode in overleg met de verenigingen of hier mogelijkheden voor zijn.
39	Bioscoop ook na 2020 in Cultureel Centrum vestigen.	Ja	Het cultureel centrum wordt toegevoegd aan de bibliotheek. Daarin is ook plaats voor het vertonen van films.

40	Heroverweging verkoop Cultureel Centrum of afspraken over gelijkwaardig alternatief bioscoop.	Nee	Het cultureel centrum wordt toegevoegd aan de bibliotheek. Zie ook het antwoord op idee 92.
41	Gemeentehuis en huis van cultuur samenvoegen.	Nee	Zie het antwoord op idee 40.
42	Het samenbrengen van bibliotheek, Cultureel Centrum, kinderopvang en school (De Zwarte Hond). Het huidige gebouw van de bibliotheek geschikt maken voor bewoning en de huidige locatie van de Fortgensschool herontwikkelen.	Nee	Zie het antwoord op idee 40.
43	Oprichten cultuurcentrum heroverwegen.	Nee	Zie het antwoord op idee 40.
44	Bijdrage aan verwezenlijking 333 meterbaan in Leidse Schaatshal.	Nee	Leiden ontvangt extra geld van het rijk voor regionale voorzieningen, zoals de ijsbaan.
45	Haalbaarheidsonderzoek intensiever gebruik ijsbaan met skeeleren en jeu de boules.	Nee	De gemeente heeft hier geen geld voor beschikbaar.
46	Eigen onderkomen modelspoorvereniging.	Nee	We begrijpen de wens maar het vinden en huren van een geschikte ruimte is een verantwoordelijkheid van de vereniging zelf.
47	Aandacht voor goede, betaalbare ruimtes die gehuurd kunnen worden door vrijwilligersorganisaties.	Ja	We willen in samenwerking met scholen meer ruimtes beschikbaar stellen voor activiteiten.
48	Brainstorm over hoe buurthuis Vlietwijk beter geschikt te maken voor de wijkbewoners, zodat er een diversiteit aan activiteiten kan plaatsvinden voor alle Vlietwijkbewoners.	Mogelijk	De mogelijkheden zijn beperkt omdat er in het verleden al veel geïnvesteerd is in het gebouw. Maar een brainstorm voor creatieve oplossingen kan altijd plaatsvinden in de komende collegeperiode.

49	(Leegstaande) panden verbouwen tot eerstelijnsverblijf met financiële middelen zorgverzekeraars (restitutie plaatsvervangende ziekenhuiszorg en respijtzorg). Deze laten beheren door verpleegkundigen ism buurtbewoners en vrijwilligers. Ook huisartsen en ziekenhuis zorg aan verbinden. Ook beschikbaar maken voor ondernemers.	Mogelijk	Als derde partijen het initiatief nemen en hier geld in willen steken, bekijken we wat we als gemeente kunnen bijdragen om dit mogelijk te maken.
50	Reclamezuil of vitrinebord in centrum voor aankondiging culturele evenementen.	Nee	De gemeente gaat dit niet zelf oppakken. Maar wellicht kan dit wel geregeld worden in samenwerking met Taskforce centrum.
51	Meer aandacht voor en concrete invulling van cultuur (duidelijkheid over cultuurbeleid, multifunctionele accommodatie, subsidiebeleid; oprichting cultuurraad).	Gedeeltelijk	We gaan een cultuurbeleid voeren dat meer Voorschotenaren bij cultuur betreft. We gaan het subsidiebeleid hervormen en samenwerking stimuleren. Zodat we met minder middelen meer kunnen doen. In het coalitieakkoord zijn ambities opgenomen voor een multifunctionele accommodatie. De oprichting van een cultuurraad gaat het college bekijken bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma.
52	Goede samenwerking met steun van de gemeente; een gemeentelijke sportvisie. Steun bij het in orde houden (nieuwe atletiekbaan, kleedkamers, toplagen kunstgrasvelden, ledverlichting, hulp bij onderhoud) en verder ontwikkelen van het niveau van sportactiviteiten (opleidingen voor trainers) en kwaliteit van de accommodatie van Voorschoten 97.	Gedeeltelijk	We willen een gezonde levensstijl bevorderen. Sportclubs zijn hiervoor essentieel. De gemeente ondersteunt hierbij dan ook binnen het nieuwe subsidieplan. We willen de sportverenigingen in Adegeest onderbrengen in een koepelorganisatie, die zelf zorgt voor beheer en onderhoud.

53	Subsidie van ten minste 35.000 voor Kinderboerderij; Verlenging van concessieovereenkomst na april 2019 met ten minste 5 jaar, maar liever 10 jaar; Verruiming Bestemming Recreatie-Kinderboerderij met: - Ondergeschikte maatschappelijke functies (bijv. t.b.v. zorg) - Ondergeschikte horeca; Aanwijzing als dienst van algemeen economisch belang (art. 13 Financiële verordening), waarbij het belang van de maatschappelijke activiteit zwaarder weegt dan het volledig doorbelasten van integrale kosten en commerciële belangen van eventuele exploitanten.	Mogelijk	Dit wordt ter overweging meegenomen bij het opstellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma.
Sociaal domein			
54	Anwb-automaatje.	Mogelijk	Sympathiek idee, we gaan bekijken hoe we dit kunnen ondersteunen bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma.
55	Bijdrage haalbaarheidsonderzoek denken en doen project.	Nee	De doelstellingen van het denken en doen project wordt in Voorschoten al verzorgd door Voor Elkaar en andere (vrijwilligers)organisatie.
56	Dementievriendelijke gemeente maken van Voorschoten/opvolging stappenplan Alzheimer Nederland.	Ja	We willen iedereen zo lang mogelijk mee laten doen aan de samenleving, de zorg bieden die nodig is en vereenzaming voorkomen. We gaan bekijken hoe we hier aan vorm aan kunnen geven via het uitvoeringsprogramma.
57	De gemeente faciliteert (pro)actief 'Bewegen voor Senioren'.	Ja	Iedereen moet zo lang mogelijk mee blijven doen aan de samenleving. Een sportieve levensstijl en het meedoen aan activiteiten draagt daaraan bij.

58	Specifieke aandacht voor informatieverstrekking aan senioren.	Ja	Communicatie voor ouderen moeten aansluiten op hun informatiebehoefte en gebruik van communicatiemiddelen.
59	(Pre)senioren betrekken bij seniorenbeleid.	Ja	We vinden participatie belangrijk. Daarbij is het inderdaad van belang dat de gemeente de juiste doelgroepen betreft bij het maken en uitvoeren van het beleid.
60	Een sociaal geneeskundige en een maatschappelijk werker aannemen.	Nee	De ondersteunende taken die hier mee gemoeid zijn moeten binnen het bestaande zorg en welzijnsaanbod worden geregeld. De gemeente versterkt hiertoe het overleg tussen huisartsen en maatschappelijk werk en de vrijwilligers van Voor Elkaar.
61	Ondersteunen van senioren bij langer zelfstandig blijven wonen.	Ja	We willen iedereen zo lang mogelijk mee laten doen aan de samenleving, de zorg bieden die nodig is en vereenzaming voorkomen.
62	Scholen meer laten optreden in verzorgingscentra.	Ja	Dit is een sympathiek plan dat we willen stimuleren via het uitvoeringsprogramma.
63	Organiseren van platformbijeenkomst voor alle relevante lokale jeugdwelzijnsorganisaties door Stichting Katapult.	Ja	Het is belangrijk om alle kennis op het gebied van jeugd bij elkaar te brengen en af te stemmen en om verenigingen kennis te laten maken met de (subsiëerings)mogelijkheden, die de stichting Katapult biedt.
64	Meer aandacht voor minima bijv. een eettafelproject	Mogelijk	We nemen deze ideeën mee in het uitvoeringsprogramma.
65	Toevoeging van diensten BuddyNetwerk aan lokale zorgaanbod/uitbrengen gemeentelijke versie Samen Schatkaart.	Nee	We hebben gekozen voor een welzijnsorganisatie: Voor Elkaar.
66	Feest voor alle vrijwilligers (bijdrage gemeente: 15.000 euro).	Nee	Voor elkaar draagt zorg voor de waardering van de vrijwilligers en gebruikt daarvoor de bestaande middelen.

67	Zomerpalet (activiteiten voor wijkbewoners samen met Topaz in stille zomermaanden).	Ja	We gaan bekijken hoe we dit kunnen ondersteunen bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma.
68	Mantelzorgsteunpunt instellen.	Ja	Dit is onderdeel van het bestaand beleid.
69	Een reëel uurtarief voor thuiszorg.	Ja	Een reëel uurtarief zorgt ervoor dat onze inwoners adequate thuiszorg kunnen blijven ontvangen.
70	Aandacht voor LHBTI-emancipatie.	Mogelijk	We nemen dit mee in het opstellen van het uitvoeringsprogramma.
71	Extra uren sociaal raadvrouw	Mogelijk	We willen de uren behouden, als het nodig is breiden we uit binnen bestaande financiële mogelijkheden.
72	Aandacht voor problemen in de jeugdzorg: aanbestedingen met sterke nadruk op lage tarieven, bezuinigingen, gebrek aan afspraken en administratieve rompslomp.	Ja	Dit wordt regionaal opgepakt. Net als bij de huishoudelijke ondersteuning betalen we een reële prijs, zodat organisaties hun medewerkers kunnen scholen en betalen volgens de geldende cao. De werkdruk bij professionals moet worden beperkt.
73	Met de schoonmaakbedrijven in gesprek gaan om invulling te geven aan een gezamenlijke inzet op de participatiewet.	Ja	Wij werken al met schoonmaakbedrijven die mensen in dienst hebben met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Subsidiebeleid			
74	Verbetering van medewerking/toegankelijkheid/dienstverlening van gemeente richting verenigingen.	Ja	Verenigingen moeten net als inwoners en ondernemers kunnen rekenen op een hoogwaardige en toegankelijke dienstverlening.
75	Hulp bij kostendekkendheid van activiteiten verenigingen, zodat ook mensen met smallere portemonnee mee kunnen blijven doen. Voorkomen overbelasting vrijwilligers door het verwerven van eigen inkomsten. Meer zekerheid over subsidie.	Gedeeltelijk	Dit probleem heeft onze aandacht; we gaan een nieuw subsidiebeleid voeren waarin we duidelijke keuzes maken. Daardoor weten verenigingen waar ze aan toe zijn.

<i>Volksgezondheid en milieu</i>			
76	Een rookvrije omgeving voor alle kinderen in Voorschoten.	Ja	Kinderen hebben recht op een rookvrije omgeving. Het college gaat bekijken hoe we hier uitvoering aan gaan geven in het uitvoeringsprogramma.
77	Ondersteuning van initiatieven voor verduurzaming de wijk Het Wedde.	Ja	We willen een wijkgerichte aanpak voor de overgang naar een energieneutrale samenleving, met wijkambassadeurs en samenwerking met lokale energiecorporaties. Dus niet alleen voor het Wedde, maar ook voor andere wijken!
78	Afschaffing aardgas en vergroening van het verkeer nu al meenemen voor toekomst.	Ja	Voorschoten streeft ernaar een energieneutrale gemeente te zijn in 2030. Daarvoor nemen we nu al maatregelen. Zie ook vorige antwoord.
79	Energietransitie; stadsverwarming in Noord-Hofland.	Mogelijk	Dit kan alleen als Leiden hier ook voor kiest.
80	Afval ophalen via betaalde zakken voor verschillende soorten afval (Zwitserse systeem).	Nee	We hebben besloten om de vuilnisophaal te regelen volgens ander systeem.
81	Zwerfafval terugbrengen door o.a. ballonnen en vuurwerk te verbieden, educatie aan organisaties en op scholen door Lily's Plastic Pickup.	Nee	We gaan geen ballonnen verbieden maar Lily's Plastic Pickup vinden we een mooi en sympathiek initiatief waarmee we willen blijven samenwerken omdat we zwerfafval terugbrengen wel belangrijk vinden.
82	Minder vaak papier ophalen in ruil voor ophalen van plastic.	Nee	We hebben besloten om de vuilnisophaal te regelen volgens ander systeem.
83	Vaker met veegwagen vegen rond winkelcentra.	Mogelijk	We kijken hoe we dit kunnen opnemen in het Centrumplan onderhoud.
84	Meer afvalbakken in parken, bij bushaltes en Eiland van ome Nick.	Mogelijk	Het college gaat bekijken of het mogelijk is dit mee te nemen in de beheerplannen.
<i>Wonen en bouwen</i>			

85	Ruime appartementen voor ouderen op het MOC-terrein.	Ja	Dit is een van de actiepunten uit het coalitieakkoord.
86	Betaalbare seniorenflats vlakbij winkels/centrum door brandweer en Vliethorst te verhuizen. Bijdorp hierbij betrekken door aankoop grond.	Gedeeltelijk	Zie vorige antwoord. De gemeente gaat geen grond aankopen van het klooster. Wel hebben we plannen voor woningbouw op het MOC-terrein.
87	Mogelijkheden bespreken voor zorgvoorbereid wonen in Voorsche hof.	Ja	We willen dit soort innovatieve woonoplossingen graag mogelijk maken.
88	Prijzen sociale huurwoningen na leegkomen niet verhogen tot niveau vrije sector.	Ja	We willen scherpe prestatieafspraken met de corporaties; deze gaat daar onderdeel van uitmaken.
89	Meer huisvesting voor jongeren.	Ja	Dit is een van de actiepunten uit het coalitieakkoord.
90	Voldoende starterswoningen.	Ja	Zie vorige antwoord.
91	Toevoeging van een paar honderd woningen in en rond het centrum.	Nee	Een dergelijke verdichting in het centrum is niet wenselijk. Wel willen we appartementen rondom het MOC-terrein.
92	Geen hoogbouw in het centrum.	Ja	Het Deltaplein is het ijkpunt. We bouwen passend binnen het gebied.
93	Nieuw cultureel centrum combineren met welzijn- en zorgaanbieders en woningbouw voor ouderen en jongeren.	Nee	We willen het cultureel centrum toevoegen aan de bibliotheek en combineren met loket voor sociale zorg. Het huidige terrein wordt opnieuw ontwikkeld. Multifunctioneel wordt het dus wel, maar anders uitgewerkt.
94	Cultuuromslag omgevingswet.	Ja	Cultuuromslag is onderdeel van de invoering van de omgevingswet. Hier gaan we zeker aandacht aan besteden.
95	Integraal gehandicaptenbeleid met meer kracht uitvoeren en de VN-resolutie voor de rechten van mensen met een beperking als maatstaf aanhouden.	Ja	Dit is een van de actiepunten uit het coalitieakkoord.
96	Onderzoek naar mogelijkheden tiny houses/containerwoningen/finch- en wikiwoningen.	Ja	We willen dit soort innovatieve woonoplossingen graag mogelijk maken.
Leidse regio en verbonden partijen			

97	Verwijderen graffiti bruggetje Kniplaan.	Mogelijk	We geven dit idee door als melding aan het KCC.
98	Narcissen bij groenstrook aan het Verzetstrijderspad ter hoogte en bij het appartementencomplex Orion (Frans Everstijnstraat).	Mogelijk	We bekijken bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma hoe we hier uitvoering aan kunnen geven, eventueel door het adopteren van de strook.
99	Cruijff court voetbalveldje op parkeerplaats Treubplein.	Nee	Hier gaat de Cruijff foundation over: deze veldjes worden doorgaans aangelegd in achterstandswijken. De Taskforce Centrum bekijkt de inrichting van het Treubplein.
100	Zijwegen Veurseweg met hetzelfde materiaal bestraten.	Nee	Dit heeft geen prioriteit gezien het gebrek aan financiële middelen.
101	Intensivering toezicht hondenbeleid en verbetering bebording losloopgebieden.		We bekijken hoe we dit kunnen meenemen in het lopende beleid.
102	Groen en spelen weer een speerpunt maken.	Ja	Dit past bij het beleid om Voorschoten groen te houden en kinderen te laten bewegen.
103	Verstening tegengaan.	Ja	Voorschoten neemt deel aan de landelijke operatie Steenbreek om verstening tegen te gaan; hierbij stimuleren we mensen om de randen tussen verharding en gebouwen te beplanten en tegels uit tuinen te verwijderen
104	Instellen tegeltax.	Nee	We gaan wel verstening tegen maar op een andere manier. Zie vorige antwoord.
105	Frisoveldje inrichten als speelplek voor kinderen (geen baby's, die gelegenheid is er al) uit Nassau/Bloemenwijk/Voorsche Park.	Mogelijk	Dit nemen we mee in de plannen voor buiten spelen en inrichting van openbare ruimte.
106	Vernieuwd voetpad en eventueel oversteekbruggetje volkstuincomplex voor verbetering openbaar wandelrein.	Mogelijk	We bekijken of we dit kunnen meenemen in de plannen voor het onderhoud van de openbare ruimte.

107	Grond beschikbaar stellen aan wijkbewoners voor aanleg en gezamenlijk onderhoud voedselbos.	Mogelijk	Een mooi initiatief, waarbij de gemeente wel ruimte beschikbaar wil stellen maar geen geld. We bekijken dit verder bij het uitvoeringsprogramma.
108	Landschap behouden of herstellen: ecologische en cultuurhistorische waarden gelijkwaardig stellen aan economische en financiële.	Gedeeltelijk	Dit is het streven. Het uitgangspunt is dat wat groen is, groen blijft. We bouwen niet in onze buitengebieden en op percelen die deel uitmaken van onze groene hoofdstructuur. Bij herstel speelt geld ook een rol.
109	Kwaliteit en toegankelijkheid van de openbare ruimte van de Beethovenlaan en winkelcentrum Noord-Hofland op orde houden en geen planologische beperkingen opleggen.	Ja	Dit sluit aan bij het detailhandelbeleid en het beleid om de economie in Voorschoten te bevorderen.
110	Diervriendelijk, natuurinclusief bouwen.	Ja	Dit past binnen het beleid om de biodiversiteit te bevorderen en het dierenleven zo min mogelijk te verstoren.
111	Alleen bomen kappen bij ziekte of onveilige situaties.	Ja	Zie het vorige antwoord.
112	Oevers krijgen natuurvriendelijke inrichting.	Ja	Dit gebeurt al waar mogelijk.
113	Bermen en groenstroken insect- en vogelvriendelijk inrichten en beheren (bermbloemen laten staan niet maaien).	Ja	Dit past binnen het beleid om de biodiversiteit te bevorderen en het dierenleven zo min mogelijk te verstoren.
114	Waterkwaliteit in Voorschoten verbeteren.	Ja	We gaan hieraan werken in overleg met het Hoogheemraadschap.
115	Meer groen.	Ja	Voorschoten neemt deel aan de landelijke operatie Steenbreek om verstening tegen te gaan; hierbij stimuleren we mensen om de randen tussen verharding en gebouwen te beplanten en tegels uit tuinen te verwijderen.

116	Voorziening voor ondergronds brengen hoogspanningsleidingen, inclusief beëindiging gebruik als zendmast voor telecom.	Nee	Dit kost veel geld en dat is er niet.
Overig			
117	Aandacht wordt gevraagd voor de activiteiten van Alet-tahof.		Deze kunnen aan bod komen in een gesprek met het college.
118	Aandacht gevraagd voor de activiteiten van de Voorschotense kunstkring.		Deze kunnen aan bod komen in een gesprek met het college
119	Verzoek gesprek Mulder Shipyard.		Met het college kan een afspraak gemaakt worden.
120	Ministerie Binnenlandse Zaken roept op tot meedoen aan actieprogramma Versterking democratie en bestuur.		We kijken bij het uitwerkingsprogramma waar we kunnen aanhaken en wat we daarvoor krijgen.
121	Staatssecretaris Infrastructuur en Waterstaat roept op tot deelname aan actieprogramma Duurzaam inkopen.		We kijken bij het uitwerkingsprogramma waar we kunnen aanhaken en wat we daarvoor krijgen.